

nincs zsir és arról utalványt adni, ami nincs, igazán felesleges. Nem vagyunk képesek zsirt szerezni, mert nem lehet sertést vásárolni. A zsirsertéseket a bécsiek és budapestiek sokszórással tulfizetik, úgy hogy helybeli nem tud jó sertéshez jutni. Adjon el a város kövér sertéseket a henteseknek, aztán bocsásson ki utalványokat.

A cukorutalványok behozatalát a Tóth

Péter cég nem tartja helyesnek és csak abban az esetben tartaná szükségesnek a cukorutalványok behozatalát, ha a város állandóan el volna látva cukorral. Most azonban csak nagynéha jut 1—1 vagon cukorhoz és azt is pár óra alatt elkapkodják.

*

A nyilatkozatokból világosan kitetszik, hogy nem is annyira az utalvány, mint az áru a fontos.

Az a nap, amikor Combles elesett.

Quari György, a Berliner Tageblatt jeles tollu haditudósítója izgalmasan írja le Combles utolsó napját:

A front szélén a hadtápvárosban; szép, régi helység és csaknem tisztának mondható. Mindenféle gazdag emberek pompás épületeket emeltek itt maguknak, de amint az ember átlépte a márványküszöbököt, a párisi áruházak és a keleti bazárok olesó lim-lomjai terpeszkednek vakmerően szét.

A hadtápvárosban összevisszaság, munka, szállítások. Sok sebesültszállító autó, oh, sok. És az állomáson az a sok szürkére festett tiszt láda: „... asszonynak, ... hadnagy podgyásza ... hősi halált halt a hazáért.” Amikor ezek haza érnek és kinyílnak, az idő ijedten megáll és figyeli a megfeszült pulzusokat és szivettépő siratást. Ez az óra kiválik az óra számlapjából és megmarad egy egész asszonyi életen keresztül.

A ládákat a kocsikba gurítják.

— Szomorú munka, bajtárs.

A kalauz föltekint, szikár, szürke szakállas, szorongó.

— Nekem is két fiam van a Sommenál, — válaszol. — Borzasztó idő, folytatja a kalauz, mindketten a Sommenál. — Azután megint beljebb tolja a szürke ládákat a kocsiba, miközben azon iparkodik, hogy ne lássa a feliratokat.

A állomástól bemegyek a városba, hogy néhány régi barátomat lássam. Egy autóágyú dübörög el mellett, — kiszolgáló személyzete hetykén és vidáman tekint jobbra-balra. Néhány mellettük elhaladó katona élénken, vidáman üdvözlí őket:

— Csak szedjétek le valamennyit a levegőből, az angolok nem illenek oda!

— Hát nem látta? Egy fél órával ezelőtt kettőt szedtek le! S hogy füstölgött az egyik, úgy-e, egészen fekete volt, kigyuladt.

A másik azt mondja:

— Ezek most egy kis sörözésre mennek. Az is dukál, nemde?

Szóval leszedtek megint két angolt. De ez a nap elvitte a mi részünkről is egyik legderékabb repülőnket: Wintgenst.

A front beledörög a hadtápváros fölébe. Néha az ember iszonyodik, odahallgatni. A közelről való ágyudörög azonban jót tesz, mert mintegy megszakitja azt a hullámverésszerű dörgést. Keresed a hosszú, magas házsorokat, hogy azok legyenek korlátai ama hanghullámnak, mely ezerszeres szenvedést hord ide a frontról. E hanghullám megtöri az embert, belevegyül a szíverésedbe és megnehezíti a véredet. Emlékeid kapuin kalapácsol, borzalmat és aggodalmat kelt föl benned.

Mint dühöngenek az ágyúk! Megvizsgálod a füledet: az nem csal, soha nem hallott, új lármát hall. Ezer meg ezer gránát örületes dobólása. Az öreg, harcdezt katonák megállanak

és fülelnek. Kérdő szemmel tekint egyik a másikra. Egy tüzer friss kötással a karján: kinyújtja a nyakát és tágra nyitott szemmel bá-méskodik bele a zajba, aminőt még nem hallott.

Az emberek nem szólnak egymáshoz. Csak egymásra néznek, bólintanak és összeszorítják az ajkukat. Mindenki komoly, nagyon komoly.

Sápadt francia polgárok álldogálnak az utcán. Zászlóaljaik gyors haladásáról szőtt álom már rég szertefoszlott. Rémképek merülnek fel, mintha minden össze akarna omolni. Ezer remény ébredt, de a háború nyomorúsága kísérik. Irgalom a mi városunk számára, irgalom!

Aggodalmas napok ezek a német front mögötti Franciaország számára.

A győzelemről és felszabadításról szóló boldog hírek egymást kergetik a másik után, de elől kísértetek száguldanak, pusztulás és pusztulás.

Ezekben a győzelmekben nem lesz kegyelem.

Mint valami szegény bűnösök, úgy festnek ezek az emberek. Elfelejtették elfojtott mosolygásukat, a frázist, a pátoszt. Elfelejtették nemzetük sorsát, hisz a háború szülőföldjük határán tombol.

Győzelem, előnyomulás után vágyódjanak? A nyomor után?!

Irgalom a mi városunk számára, irgalom!

Ez az örületes tűz!

Ez a hadtápváros sötét zenéje. Vajjon esznek-e a város franciái ezen a napon? Szüntelen szaladni látom őket. A város előtti domb mind élénkebbé válik. A tömegben néhány pap tűnik föl. Hosszu, fekete csuhájuk úgy néz ki, mint valami szemfödél, amely körül a rekviem hangzik. A papok vénnek, ráncosnak, emlékeztetnek egy másik háborúig nyulik vissza. Az is itt tombolt, az a másik háború. Vajjon párhuzamot vonnak-e gondolataik? Arcukról nem lehet olvasni, de sötét szemükben tűz lobog, amit ez a nap élesztett.

Nem engedik, hogy az ember beléjük lásson.

Néhány polgár köszönt, gondolkodva, szinte bánatosan. Egy álló esztendeje ismerik ezeket a németeket. Kenyeret és sötét együtt ettek a mi embereinkkel, egyik megtanulta a másik nyelvét. A francia odarakta a maga háborús szenvedését és a német melléje fektette a magáét. Közös abroszon ott feküdt egymás mellett barát és ellenség sorsa, nem volt köztük választó korlát.

— Egyszer véget ér ez az idő is, mondja egy öreg, barátságos, okos ur, — s akkor itt lesz a választó korlát. Az egyik majd jobbra megy, a másik balra és vége lesz a barátságnak.

Csendes szomorúsággal mondja ezt és a

fejét rázza, ha ezt kétségbe akarod vonni. A baj tulságosan megnövekedett — mondja folytatólag. — Tulságosan soká tartott és sohasem lesz elfeledhető. Fekete ruhák és fekete fátalak. A gyermekek felnőnek és sohasem fogják elfelejteni ezt a mézszárlást. Ezer meg ezer férfi gyilkolta le egymást,

hogy felejtődjék el a gyűlölet, hogy nyujtsanak egymásnak megint kezet?

Erre nincs remény. Nekünk más a vérünk, mint a tietek és nem tudunk felejtetni.

Elválunk egymástól és a távolság megnövekszik köztünk. Ezekben a hetekben nap-nap után hidegebb és idegenebb lett köztünk a viszony.

Ez a tűz! Három nap, három éjszaka tart és tüze nem akar lohadni. A nap — mily esodálatos! — nyugodtan süt és a madarak esegnek egymással.

Mikor hallgatnak el az ágyúk? Tudjuk: ma támadás, nagy, kemény támadás lesz. Ha elnémulnak az ágyúk, egymásra rohannak, férfi férfi ellen.

Combles utcái vért fognak látni.

Ma el kell esnie ennek a Comblesnak. Azoknak odaát annyi vérükbe került, hogy végre el kell esnie.

Ma megint vérbe fog kerülni, százezer esőpp, meleg, piros tentába, amely vádakát ír le a földre. Romtól romig, egyik szétdult utcától a másikig fognak harcolni, egészen a falu széléig. Akik kiállották ezt a tüzet, azoknak lobogó láng ég a szemükben, amely már nem látja a veszélyt és a halált. — Gyere angol, gyere! Fojtogassuk egymást ponban és füstben, haljunk meg az égő üszkők közt! Gyere angol, gyere!

Fél három. Egy utolsó, tomboló dörgés, a remegő földtől a vékony, reszkető légrétegekig és aztán megnyílik a csend.

Ez a csend borzalmasabb, mint a front kalapácsütése.

Előre nyújtjuk a nyakunkat. Szemünk tudni akarja azt, amit a fül már nem tud közvetíteni. Tusa, tusa! Kaszálás, mézszárlás.

Elfojtott düh minden ajkon. A franciák még jobban elsápadtak. Két ráncos pap távozik. Nem néznek sem jobbra, sem balra. Szemem találkozik az okos, öreg uréval — micsoda távolság feküdt közénk!

Ő az övéért imádkozik buzgón, kétségbeesetten, káromkodva, én a mieinkért. Jámor szavak átkokkal vegyest. Az ő ajkai ép úgy reszketnek, mint az enyéim.

Az elválasztó korlát közénk ereszkedett.

Gáz-izzótestek és üveghengerek **Invert** és **Auerégőkre** legjobb minőségben **FONYÓ SOMA**, világitási-vállalatnál, Kölcsey-utca 4. Telefon 165.

— Friss pácolt halak megérkeztek. —

Legjobb tea-rum, likőrök és cognac, továbbá asztali és pecsenyeborok, pezsgők legolcsóbban beszerezhetők:

Glück Lipót, csemege-üzletében Kelemen-utca.

Legjobb cukorka- és csokoládé-bonbonok nagy választékban.

Kalodont